

చెన్నపట్టణము జూలై ౧౯౨౭

సంపుటము ౪ | ప్రభవ సంవత్సరము ఆషాఢమాసము | సంఖ్య

వేసవి

కరి నారాయణాచార్యులు గారు

వేసవి సంభవించెఁ గడువేఁడిమితో నినుఁ డెండ గాయఁగా
దోసెడు తోయమైన నతి దుర్లభమాయె మనుష్యలోకముం
గోసముదాయముం గరముఁ గుందుచునుండెఁ బిపాసచే భువిం
ఘాసము శూన్యమయ్యెఁ జినుకన్నది లేఁ దిఁక నెట్టులౌనొకో.

సీ. కమలగర్భోత్థశీకర గంధవాహియై యుల్లమ్ము రంజించు నొక్కవేళ
సప్తాశ్వకరతప్త సైకతస్థలిఁ వీఁచి మిక్కిలి యలయించు నొక్కవేళ
చందనాచలశైత్య సౌరభ్యమాంద్యముల్ గొనిహాయిఁ గూర్చు నొక్కొక్కవేళ
కాద్రవేయముఖస్థగరళాగ్నికీలలఁ గొని వేఁడి నించు నొక్కొక్కవేళ
సంజ వాహ్యాళి సౌఖ్యమొసంగు నొక్క-వేళ నిప్పులఁ గురియించు వేఁబ యొక్క-
వేళ గ్రీష్మర్తుపవనుఁడు వెలయు నిట్లు-తాపహరుఁడయ్యు సర్వసంతాపకరుఁడు.

సీ. విమలసద్గంధులౌ కమలంబులనుగాంచి యుష్ణాంబుతాపవర్ధిష్ణుతఁగని
హాయినిగూర్చు వాహ్యాళికోరిక నెంచి వేఁడిగాడుపు నించు పెతఁ దలంచి
యతులితమధురిమాంచితచూతములఁ గాంచి వృశ్చికరాజుల వృద్ధిఁ దలఁచి
వటవనవాటికా ప్రచ్ఛాయలనుగాంచి వితతమరుస్థలీవితతిఁ జూచి
నిన్నుఁ బొగడంగవలెనొ నిందింపవలెనొ-యేమి సేయంగవలెనొ యొకించుక
యైన తెలుఁగంగ లేకుంటి

సీ. కమలాకరంబులఁ దమిఁ దానమాడ రా దారామదీర్ఘికలందె కాని
కదళీగృహంబులఁ గాలంబుపుచ్చ రా దమలవటచ్ఛాయ లందె కాని
శీతపదార్థముల్ సేవింపఁగా రాదు కమ్మనయ్యెడి తేమ లమ్మె కాని
యతనుభోగంబుల నన్ని గోరఁగ రాదు పొలఁతుక బిగువు కౌఁగిలినె కాని
కాని లేకున్న సౌఖ్యంబు గాంచఁగలవె! - ఘర్మమున నీశరీరంబు గ్రాఁగిపోదె!
యంచు విరహార్తిఁ గృశియించునట్టి నేస్త - కానికి హితంబుగఁ బల్కె నొక్క - హితపరుఁడు

సీ. లోకబాంధవుఁడయ్యు లోకావనాభీష్టతా బుద్ధిలేక సంతాపపెట్టెఁ
దా సదాగతియయ్యు ధరణీజనులఁ జేరి యామోద మొసఁగక యలయఁ జేయు
క్షమయయ్యుఁ దా నదే క్షమలేక మర్త్యులఁ గాల్చెట్టనీయక - కనలుచుండు
నమృతంబుతానయ్యు నవనీజనుల నెల్ల నలరింపఁ జేయక యలఁతఁ గూర్చు
నర్కుఁడును గంధవాహుండు నవని జలము - లిట్లు నైజగుణంబుల నెల్ల వీడి
ప్రజలఁ బీడించుటకు మహావ్రతముపూను - వేసవిని సర్వతాపనివాసభూమి.

మ. జలజాప్తానుబింబమధ్యగతుఁ డబ్జాక్షుండు నారాయణుం
డలఘుక్షోణి తటాకలక్ష్మిఁ "జెలి! రా"యంచబట్టె పద్మాకరం
బులఁ దా సూర్యకరాళిచేఁ గొనియెనాఁ బూర్ణంబులౌ చెర్వులుం
జలశూన్యంబులు నయ్యె భాస్కరుఁడు నౌజ్జ్వల్యంబుతో నొప్పెడిన్.

ఉ. హంస ఖరాంశుతప్తభువి నల్లనఁ బాదము లుంచి యెత్తు నా
హంసవిలాసయాన లఁట నాతపబాధకుఁ దాళలేక యో
మాంసలశ్రోణి, భూమిఁగనుమా! మననోర్వఁగ లేదు తాను స
ర్వంసహయంట! బాగనుచుఁ బల్కుచునుండ్రు పరస్పరంబుగన్.

శా. అయ్యయ్యయ్యయొ నేఁ డదేమొ యనిలుం డాకేని యల్లార్చలే
దెయ్యోచోటఁననైన గాడ్పులకు హద్దేలేదు ఘర్మోదకా
జయ్యప్రోషిమ కడ్డులేదు హరిమాజ్జ్వల్యార్భటిన్ లోకముల్
గుయ్యోల్ వెట్టఁగ నాలకింపఁ డరయన్ ఘోరంబు వేఁడున్నదే!

మ. ఘనసంతాప సువృష్ట్యభావస్థులతప్తానస్యసంతాన జీ
వనదానాదికశూన్యతాది బహుసంబాధాళిఁ బోనాడుచున్
ఘనశీతత్వసువృష్టిపాతస్థులతప్తానస్యసంతాన జీ
వనదానాది సుకృత్యముల్ సలిపి ప్రోవన్ శౌరిఁ బ్రార్థించెదన్.

ఉ. హర్షము మీఱఁ బ్రాణితతి హాయనఁ దాపమడంగఁ గాక వే
కర్షకు లాత్మసస్యములఁ గాంతురుగాక యమందహర్షతన్
వర్షములెల్ల వారి కనివారిత సౌఖ్య మొసంగుఁగాక యీ
వర్షము సార్థకంబయి వ రలి మంగళ మిచ్చుఁగాత్వరితన్.

మూడేండ్లయందును గలిగిన వ్యాపకమును నిర్ణయించుట కాధారములు లేవు. కాంగ్రెసు సంఘములన్నియును రాటముల లెక్కలను, మగ్గముల లెక్కలను, నేతగాండ్ర లెక్కలను, వెంటనే తయారుచేసి ఖద్దరు ప్రచారమునకు గల సాధకబాధకములను నిర్ణయించుట కార్యసాధనముగ నుండగలదు. ఇతరులవలెను చెన్నరాష్ట్ర నివేదికను తయారుచేసిన భోగుగారు మన రాటమును హేళనముచేసిరి. కాని విషయపరిశీలనముచేసిన వారి యనుభవము రాటముల ప్రయోజనమును నిర్ధారణచేయుచున్నది. వేలకొలది ప్రజలకు జీవనోపాధిని గల్పింపగల పరిశ్రమను సర్ కూర్మ రెడ్డినాయుడుగారివంటి విద్యావంతులు నిరసించుచున్నపుడు దాని వ్యాపకమునందు గల బాధకములు విశదమగుచున్నవి. చెన్నరాష్ట్ర పరిశ్రమశాఖాధికారులు చేతిమగ్గముల శాలలను బెట్టుటకు జేసిన ప్రయత్నము సఫలము గాకపోవుట సహజముగనున్నది. గాంధిమహాత్ముని లక్ష్యము రాటపు పరిశ్రమచేయుటగాని వ్యాపార పరిశ్రమచేయుటగాదు. వేలకొలంది రూప్యములను బెట్టి ఏర్పాటుచేసిన పరిశ్రమశాలలు వడ్డి లాభములేక నడువజాలవు. ఈ శాలలు పెద్దయంత్రశాలలందుగల యనర్థములనే గలుగజేయుచున్నవి. ఆ యనర్థములను పోగొట్టి సర్వజనసామాన్యమైన పరిశ్రమను వెంటనే వ్యాపింపజేయుటయె రాటపు పరిశ్రమకు ప్రయోజనము. రాటము పరిశ్రమవలన గలుగగల లాభము స్వల్పమైనను ప్రజల కవసరమైన బట్ట నీపరిశ్రమ సమకూర్చుచు దేశాదాయమును వృద్ధిచేయుచున్నది. పరిశ్రమశాఖవారు చేయుచున్న నిరర్థక వ్యయమునకీ పరిశ్రమయం దవకాశములు లేవు. పండ్లతాండ్ర పరిశ్రమాలయమునందును నక్వేసు యంత్రాలయమునందును నబ్బుయంత్రాలయమునందును నితరయంత్రాలయములందును వ్యర్థముచేసిన యెనిమిదిలక్షల రూప్యములును రాటము నేతపరిశ్రమల కుపయోగపడి యుండిన ప్రజల దుర్భరదారిద్ర్యమును నిసుమంతయైనను తగ్గించుటకు సాధన మేర్పడియుండును. సర్ రెడ్డినాయుడుగారివంటి పాశ్చాత్య పూజారు లేమిచెప్పినను ప్రజలైనను గాంధిమహాత్ముడు ప్రఫుల్లచంద్ర రాయిబోధించిన రాటపు సందేశమును సఫలము చేయుదురుగాక.

అఱవభాషయొక్క యుత్పత్తి

తేకుమళ్ల రాజగోపాలరావు గారు బి. ఏ., యల్. టీ.

ప్రాచీన ద్రవిడము యొక్క సరిహద్దులు

పంథొమ్మిది వందల యిరువది రెండవ సంవత్సరము జనవరి నెలలో కలకత్తానగరములో ప్రాచ్యదేశపండితుల మహాసభయొక్కటి జరిగినది. దక్షిణహిందూదేశమునకు సంబంధించిన భాషావిషయములనుగూర్చి చర్చించుటకు నాకును అందు అవకాశము ఈయఁబడినది. అట్లు నే నాసభ యందుపన్యసించిన విషయములలో అఱవభాషయొక్క యుత్పత్తి యనునది యొక్కటి. ఈవిషయమునుగూర్చి ఆసభయందు నే నుపన్యసించుటయే కాక ఆవ్యాసము ప్రతులను ముద్రించి నే నాసభకు వచ్చినవారి కందరి కిని పంచిపెట్టితిని. భాషాశాస్త్రజ్ఞులు పెక్కండ్రు ఆంగ్లభాషయందు వ్రాయఁబడిన యావ్యాసమును జదివి ఆవిషయమునుగూర్చి దాక్షిణాత్యు లనేకులతో వాద ప్రతివాదములు చేసిరి. కొందఱు అఱవవారికి నాపై పట్టరాని కోపము వచ్చెను. కాని నేను దానిని లక్ష్యము చేయలేదు. చేతనైనచో నావ్యాసమును ఖండించి దోషములు చూపినయెడల దిద్దుకొనుటకు నేను సిద్ధముగా నున్నానని మాత్రము చెప్పితిని. ఎవ్వరును ఆపనికి పూనుకొనలేదు.

మహాసభ ముగిసెను. ప్రతినిధులు వారివారి గ్రామములకుఁ బోయిరి. మహాసభలోని వ్యాసములను ప్రచురించుటకు ఉపసంఘములు ఏర్పడెను. దక్షిణదేశమునకు సంబంధించినవ్యాసములలో ఏవి ముద్రింపఁబడవలసినవో యేవి కావో నిర్ణయించు నుపసంఘములో నా పేరు చేర్పఁబడలేదు. అఱవవారు అందు చాలమంది యుండిరి. అంతేమి జరిగెనో అది బ్రహ్మరహస్యము. కొన్నిమాసములు కడచినవి. దక్షిణదేశపుభాషలలో అఱవమే ప్రాచీనమని, అఱవమునందే లోకోత్తరములైన పుస్తకములు కలవని, తక్కినభాషలకు అఱవము తల్లివంటిదని, అటులే వ్రాసికొని, అధికారపదవులయం దుండుటచేత అఱవమునకే ప్రాముఖ్యమునిచ్చి మసిఁబూసి మారేడు గాయ చేయుచున్న యింద్రజాలతంత్రములతోనే యిప్పుడును వారు తెనుఁగులను గామగానికో దేనెనో. పైసభ యొక్క చర్యలను అందు చదువఁబడినవ్యాసములలోని విషయములను నుండుపుస్తకములో నావ్యాసమును చేర్చుటకు తావులేకపోయినదట. అందువలన నావ్యాసమును నాకు తిరిగి పంపవలసివచ్చినదట. ఇది అఱవతంత్రమో బంగాళీమంత్రమో బుద్ధిమంతు లూహించుకొనవచ్చును. తెనుఁగుభాషనుగూర్చి తా మేమి వ్రాసికొన్నను తప్పు లేదుగాని అన్యభాషలను తక్కువపఱచు సిద్ధాంతములు చేర్చి అధికారకారణమున లోకవ్యాప్తి చేయుట యెన్నాళ్లు సాగఁగలదు?

అఱవము యొక్క యుత్పత్తినిఁ గూర్చిన కొన్ని నమ్మకములు

వేదములందు వివరింపఁబడిన ఋషులలో అగస్త్యుఁ డొక్కఁడు. కాశీపట్టణములోని సంస్కృతపండితులతో వాదప్రతివాదము లొనర్చి యాఋషి సంస్కృతమునకు ఖండించిన నూతనభాష నొకదానిని మధురతరమైనదానిని తనకు దయచేయుమని భగవానుఁడైన కంఠపాణిని ప్రార్థించెను. వరము సిద్ధించెను. సిద్ధిమూలకముగా నగస్త్యునియింట నాకస్మికముగా సుమనమాలాసుపరిమళములు క్రమ్ముకొనెను. ఇంటిలోనియొకమూలను వెదకుమని కంఠపాణి తనభక్తుని కాజ్ఞాపించెను. అగస్త్యుఁ డట్లు వెదకుచుండఁగా నొకమూలఁ గొన్ని భూర్జపత్రముల సంపుటములు పరిమళములీనుచు పడియుండెను! వాని మధురసౌరభముల కలరుచు నగస్త్యుఁడు "తమిళ్", "తమిళ్" (మధురము, మధురము) అని యఱచెనట! ఆసంపుటములలోనిభాషనే అగస్త్యుఁడు దక్షిణదేశమున వ్యాపింపఁజేసెనట! అందువలననే దానికి తమిళ్ లేక తమిళము అనుపేరు కలిగెనట!

మఱియొకసిద్ధాంతము:— అగస్త్యుఁడు ఉత్తర హిందూదేశమునుండి కొంద ఱార్యమహర్షులతో దక్షిణ దేశమునకు వచ్చుచుండెనట! అప్పటికప్పుడే దక్షిణమున నఱవభాష యున్నతదశలో నుండెనట! అగస్త్యుఁ డాభాషను చంపివేయవలె నని విశ్వప్రయత్నములు చేయఁగా అఱవలు ఆతనిధాటికి నిలువలేక ఇంకను దక్షిణభాగమునకు బాఱిపోయి యందు స్థిరనివాస మేర్పఱచుకొనిరట!

ఇంకొక సిద్ధాంతము:— హిమపర్వతాగ్రము మీఁద గిరిజాకల్యాణము జరుగువేళ ఋషులును మునులును దేవతలును నెల్లరును కోటానుకోట్లు గుమిగూడి నప్పు డా బరువువలన నచ్చటి భూమి క్రుంగిపోయి, దక్షిణప్రాంతములందు నేల పైకి లేచెనట. పిట్టపల్లములుగా నిట్లు లేచిన యీభూమిని చదునుచేయుటకు నగస్త్యుఁ డొక్కఁడే సమర్థుఁ డని తలఁచి యీశ్వరుఁ డతనికి విశ్వమంత్రము నుపదేశించి గంధమాదనమున కంపెనట! అగస్త్యుఁ డిట్లు గంధమాదనమున స్థిరనివాసము చేసికొని అచట తమిళమును వెలయించెనట!

వేఱొకసిద్ధాంతము:— రవము సంస్కృతపదమునకు దప్పు డని యర్థము. శ్రావ్యమై మధురస్వరములు కలదిగాన నీభాష నుచ్చరించునప్పుడు రవము రాదనియు, రవము లేనిదగుటచే శ్రోత్రపేయమైన యీభాషను మాటలాడునప్పుడు వినువారు దీనిని అరవమందు రనియుఁ గొందఱిమతము.

కడపటిసిద్ధాంతము:— అఱవభాషలో రకారము ఆదియందుఁ గలమాటలు లేవు. సంస్కృతములోని రకారాదులగుమాటలు అఱవములోనికి వచ్చునప్పుడు వానికి మొదట నొక యచ్చు చేర్తురు. ఉదా: సం. రాజన్ అఱవము. అరసన్. ఇట్లే సం. రవము. అఱవము-అరవము. కాఁబట్టి అరవమనునది రవమను సంస్కృతపదము నుండి పుట్టినదనియు, చప్పుడు చేయునది యని దాని యర్థ మనియు మఱికొందఱిమతము.

పైరీతి పిట్టకథలవలన నిజమైన సిద్ధాంతములు తేలవు. మన యాంధ్రమునకును నట్టి సిద్ధాంతములు కలవు. వారికి సముద్రోదకము నంతను త్రావిన యగస్త్యుఁ డొక్కఁడే మహర్షి. బ్రహ్మసృష్టికి ప్రతిసృష్టి చేసినవిశ్వామిత్రుఁడు మనకు పితామహుఁడు. వేదకర్మలను శాసించిన యాపస్తంబుఁడు మనకు సూత్రకారుఁడు. వేదములోని బ్రాహ్మణములు మన పవిత్రజన్మస్థానములు. కృతయుగమునందు మనల నుద్ధరించిన మహర్షిసత్తములు. ఐన నేమాయె. వారెట్లు తమభాషకు పవిత్రత నొసఁగిరో మనవారును నాంధ్రమున కంతకంటె ఎక్కుడు పవిత్రతనే యొసఁగజాలిరి.

అఱవదేశమునకు ప్రాచీనపు సరిహద్దులు

“వడవేంగడక్ తెంకుమరియాయిడై త్తమిళ్ కూఱుమ్ నల్లులగమ్”

ప్రాచీన వైయాకరణియగు తొల్ కాపియరు “తమిళకము” (అఱవదేశము)నకు సరిహద్దు లొసఁగుచు తొల్ కాపియ మను తన మహాగ్రంథమునందు దానికి ఉత్తరమున వేంకటాచలమును (తిరుపతి) దక్షిణమున కుమారియును (కన్యాకుమారియు) హద్దులుగాఁ జెప్పుచున్నాఁడు. అతని గ్రంథములోని దీనికి సంబంధించిన యాఱవ వాక్యము పైన “వడవేంగడ” అనునది.

తొల్కాపియర్ చాల ప్రాచీనుఁడు. కొంద ఱఱవలు ఆతనిని క్రీస్తుకు పూర్వము వేయవసంవత్సరమునందును (౧౦౦౦బి.సి.) తీసికొనిపోవ నుంకించుచున్నారు. ఆంధ్రులకంటె అఱవలకు స్వదేశాభిమానమును స్వభాషాభిమానమును హెచ్చు. మేమే ప్రాచీనులమను వారి పట్టుదలవలన ఇంతవఱకును అఱవకవుల కాలముగాని పాండ్యాది రాజ్యముల రాజుల సరియైన వంశావళులుగాని బయలుపడలేదు. అట్టి విపరీతాభిమానము లేనందుననే మనము మనకవుల కాలములను కృష్ణరాయాదిరాజేంద్రుల చరిత్రములను సరిగా దెలియఁజాలితిమి. అఱవల యభిమానమునకీ తొల్కాపియమే ఒక్క దృష్టాంతము. తను ప్రాచీనగ్రంథములలో సంస్కృతమే లేదనియు, అన్నియును దేశ్యపదములే యనియు నొక విద్వాంసుఁడు నాకు ఎంతయో నొక్కి నొక్కి వక్కాణించెను. “మీ ప్రాచీనగ్రంథరాజమైన “తొల్ కాపియము” అను పుస్తకము పేరులోనే కావ్యశబ్దము కాపియముగా మార్చఁబడలేదా. తొల్ కాపియ మన్న తొలికావ్యమే కదా?” యని నే నడిగితిని. కాపియము శుద్ధదేశ్య మనియు అఱవములోని కాపియ మను పదమును సాంస్కృతికులు కావ్యముగా మార్చి తీసికొన్నా రనియు

ఇప్పుడు సాంస్కృతికములుగా నెన్నఁబడు పదులకొలది పదములు అఱవమునుండియే సంస్కృతములోనికి వచ్చినవనియు వారేఁడు చెప్పెను. కాపియమనునది కావ్యశబ్ద తద్భవము కావునటను వారొక విచిత్రమైన సిద్ధాంతమును గూడఁ గొని తెచ్చినారు. మధురకు దక్షిణమున తొల్కాపియకుడి యను నొకగ్రామము కలదట. ఆ గ్రామ వాస్తవ్యుఁడగుటచే వారికి తొల్కాపియరను పేరు కలిగినదట! ఆయేఁడు వ్రాసినదగుటచే వారిని పుస్తకమునకు తొల్కాపియ మను పేరు కలిగినదట! అఱవములోని పుస్తకములన్నింటిలో తొలికావ్యము తొల్కాపియమే యట కాని అందలి "కాపియ" మనుమాట సంస్కృతమునుండి మాత్రము అఱవవారు స్వీకరించినది గాదట.

ఈ తొల్కాపియరునుగూర్చి చిత్రములైన కథలు అనేకములు కలవు. అగస్త్యుని ప్రియశిష్యులలో నొక్కఁడైన యీ కవి జమదగ్నిగోత్రోత్పన్నుఁడు నూతనముగా లేచిన దక్షిణదేశమునందు అఱవమును స్థాపించుటకై పరమేశ్వరుని ఆజ్ఞను పొంది హిమవత్పర్వతశిఖరమునుండి అగస్త్యుఁడు హుటాహుటిని గంధమాదనమునకేగునప్పుడు శిష్యుఁడైన తొల్కాపియరునుజూచి "శిష్యోత్తమా! విదర్భరాజపుత్రియగు నాభార్య లోపాముద్రను నాలుగుగజములదూరమున నిలిచి" మున్ముందునకు తోటిగా గొనిరమ్మనెనట. శిష్యుఁడును గురునియాజ్ఞను యథావిధిగా నిర్వర్తించనందున అగస్త్యుని కతనిపైఁ గోపము వచ్చెనట! ఇట్టికథలవలన తొల్కాపియరును అఱవలు మిక్కిలి ప్రాచీనకవినిఁగా భావించుచున్నారని మనము నమ్మవచ్చును.

తొల్కాపియరు చాల ప్రాచీనకవి యనుటకు అఱవలే మఱియొక దృష్టాంతమునొసఁగుచున్నారు. ప్రసిద్ధములైన మధురసంఘములను గూర్చి యాంధ్రులును వినియే యుందురు. ప్రాచీనకాలమున తమిళమును వృద్ధిపొందించిన ఇట్టి సంఘములు మూఁడు. సంఘమని నేను వ్రాసినందుకు పాఠకులు మన్నింతురు గాక. సంగమని అఱవవారు దీని కిడిన దేశ్యపదము. ఈమూఁడు సంగములను చేరి ౧౦౦౦౦ పదివేల సంవత్సరములు భాషాపోషణము చేసినవి. ౧౯౭ గురు రాజులు ఒకరివెనుకనొకరు ఈకాలములో వీనికి అగ్రాసనాధిపత్యము వహించిరి. అనఁగా నగటున ఒక్కొక్కరాజు ౫౦ సంవత్సరములు అగ్రాసనాధిపతియై యుండెను. ఈ సంగముల క్రింద ౬౫౪ ఉపసంఘము లుండెను. వీరు ఇంచుమించుగా ౮,౪౦౦ కవుల గ్రంథములను పరిశీలించిరి. అందు మొదటిసంగము మధురానగరమున కూడినది. అందు ౫౪౯ కవు లుండిరి. అందులో అగస్త్యుఁడు, శివుఁడు, మురుగుఁడు- ప్రధానమైనవారు. ఈ సభ ౪౪౪౦ సంవత్సరములు జరిగెను. ఒకరివెనుక నొకరుగా ౮౯ మంది రాజులు దీనికి అగ్రాసనాధిపతులైరి. రెండవసంగము కపడపురమున కూడెను. అగస్త్యుఁడును తొల్కాపియరును ఇందలి ముఖ్యవిమర్శకులలోని వారు. వీరు ౩౭౦౦ సం॥రములు సభచేసి ౩౭౦౦ కవుల గ్రంథములను పరిశీలించిరి. మూఁడవసంగము ౧౮౫౦ సం॥రములు పనిచేసెను. ఈ గ్రంథరచనమంతయు క్రీస్తుశకాబ్దమునకు ముందే జరిగినది. కాఁబట్టి తొల్కాపియరు మిగుల ప్రాచీనుఁడని యథార్థమైనట్లుగా మనము గ్రహింపవచ్చును.

వేంకటాచలము (తిరుపతి) నకును, కన్యాకుమారికిని మధ్యనుండుభూమి తమిళలోకమని తొల్కాపియరు చెప్పినమాటనే యితర కవులుకూడఁ జెప్పియున్నారు. "శిలప్పడికారము" అను మహాప్రబంధమును రచించిన ఇలంగో వడిగళ్ అను మహాకవీంద్రుఁడు.

నడివెరాళ్ కుంద్రముఙ్ తొడిమొళ్ పెణ్ణముఙ్
తమిళ్వరంబరుత్త తణ్పుననాడు

అని తమిళకమునకు వేంకటాద్రిని ఉత్తరపు సరిహద్దుగాను, కన్యాకుమారిని దక్షిణపు సరిహద్దుగాను చెప్పుచున్నాఁడు. క్రీ॥ వె॥ రెండవశతాబ్దములో జరిగిన విషయ మొక్కటి యీతని గ్రంథములోనికథకు సంబంధించి యున్నది. కాఁబట్టి యీతఁడు అంతకు తరువాత నెప్పటివాఁడైన కావచ్చును. కొందఱు అఱవలు ఈతనిని రెండవశతాబ్ద కవినిఁగా భావించుచున్నారు. కైస్తవులు కొందఱు ఈతనిని ఏడవశతాబ్దములోని కవినిఁగా తలంచుచున్నారు.

అగస్త్యశిష్యులలో నొక్కఁడని కొందఱిచే తలంపఁబడెడి శిఖండియర్ అను నొక కవి.

వేంగడక్కుమరితీం పునల్ పెణ్ణమెన్ఱిన్నాన్
కెల్లైయినీర్మిదునల్లుకై.

అని తిరుపతికన్యాకుమారికలకును, రెండుసముద్రములకును నడుమనుండు దేశము తమిళకమని చెప్పుచున్నాఁడు.

కర్ణాటకరాజ్యమును మలయాళమును దీనినుండి తప్పించినయెడల ఇప్పటికిని పైనిచెప్పఁబడినవి అఱవదేశమునకు ఇంచుమించుగా సరిహద్దులే యని మనము అంగీకరింపక తప్పదు.

"పాళగన్నడము, నవీనకన్నడము" నని కాలభేదము ననుసరించి కన్నడములో ప్రాచీనకన్నడమును, ఇటీవలి కన్నడమును తెలసినట్లే అఱవమును కాలభేదమువలన మార్పుచెందినది. అందు ప్రాచీనకాలపు అఱవమునకు సెన్దమిళ్ అని పేరు.

పరిశుద్ధమైనయఱవదేశమునకు సరిహద్దులు

తొల్కాప్పియరు రెండవసంగమునకుఁ జెందినవాఁడని యిదివఱకే చెప్పఁబడియున్నది. మఱియు మొదటి సంగమునందు ౫౪౯ మంది అఱవకవులుండిరనికూడ మనము తెలిసికొనియున్నాము. తొల్కాప్పియ మెట్లు నిలిచియున్న గ్రంథములలో తొలికావ్యమో అట్లే తత్పూర్వమునఁగూడ అఱవగ్రంథములు అనేకము లున్నవన్నమాటకూడ పై కథవలన మనకు తెలియుచున్నది. తొల్కాప్పియము లక్షణగ్రంథము. ఈగ్రంథకర్త తన సూత్రములకు లక్ష్యముగా ననేక ప్రాచీనగ్రంథముల నుండి యుదాహరణము లిచ్చియున్నాఁడు. కాఁబట్టి తొల్కాప్పియరు ప్రాచీనకవి యగుటయు అతనికి ముందు అనేకకవులుండుటయు సత్యమని తేలుచున్నది. తొల్కాప్పియరు కాలమువాఁటికే, అఱవము తిరుపతి వఱకుఁగూడ మాటలాడఁబడుచున్న దనుటకు అతని గ్రంథమే ప్రమాణము. కాని యీభాషయంత శుద్ధమైనది కాదు. పాండ్యమండలమునందే అనఁగా మధుర చుట్టుప్రక్కలనే కవు లనేకులు నిలసిల్లిరి. అచ్చటిభాష పరిశుద్ధమైన యఱవము. అఱవము తిరుపతివఱకు వ్యాపించినదన్నమాట యతిశయోక్తి కాకపోయినను, అతిశయోక్తులకు అఱవములో నీతిలేదు. నచ్చినార్కినియార్ అను నతఁడు మిగులప్రాచీనుఁడు. ఇతనివ్రాఁతలు అఱవమునకు పరమప్రమాణములు. తొల్కాప్పియమునకు ఈతని వ్యాఖ్యానము ప్రసిద్ధమైనది. సరిహద్దులను గూర్చిన పై వాక్యమునకు వ్యాఖ్యవ్రాయుచు ఈతఁడు ఈక్రింది హద్దుల మధ్యగతమైనది అఱవదేశమని చెప్పుచున్నాఁడు.

౧ సింహళము	౫ కొంకణము	౯ కుడము [భూమి)
౨ లక్షద్వీపములు	౬ తుళువము	౧౦ వడుగు (ఉత్తర
౩ కొల్లాపురి	౭ కొడగు	౧౧ తెలుంగు
౪ కుప్పము	౮ కర్ణాటకము	౧౨ కళింగము

కర్ణాటకమునకు పైన వడుగేదియో తెలుఁగునకు పైన కళింగ మెట్లు అఱవదేశమునకు ఉత్తరపు సరిహద్దయ్యెనో యెట్లు విశదమగును? దేశములను సరిగా గుర్తెఱుఁగుటకు అవకాశములు లేని ఆకాలమున నిది యంత యతిశయోక్తి కాకపోవచ్చును గాని యీక్రిందిపద్యమును జూడుఁడు మఱియొకకవి.

"సింహళమ్, శోణకమ్, సవకమ్, చీనమ్, తుళుక్కుడగమ్.

కొంగణమ్, కన్నడమ్, కొల్లమ్, తెలుంగమ్, కళింగమ్, వంగమ్, కంగమ్, మగధమ్, కడారమ్, కవడమ్, కరుమ్, కుసలమ్, తంగమ్ పుహాల్ తమిళ్ సూళ్ పునిదా పిఱవరో

అని వంగము, మగధము, చీనా మున్నగు రాజ్యములనుగూఁడ చేర్చుచున్నాఁడు.

ఏది యెట్లున్నను సెన్దమిళ్, సెన్దమిళ్, అని ప్రాచీనపు అఱవమునకు అత్యంతగౌరవమును వారు ఒసఁగుచున్నారు. ఆ సెన్దమిళ్ భూమి యెయ్యది యని పలువురు తర్కములు చేసికొన్నారు. ఒక్కరొక్కరే, తమతమ భూములకు ఆగౌరవము నీయఁదలఁచినారు. కాని పాండ్యభూమికి మాత్రమే ఆమాట దక్కినది. పవిత్రమైన సెన్దమిళ్ భూమి తిరుపతివఱకు వ్యాపించినది కాదు. పరిశుద్ధమైన యఱవము దక్షిణమున మధుర భూమినే యుండెను. తక్కినశాఖలకు అఱవము సెన్దమిళ్ భూమినుండి వ్యాపించినది. ఇది అఱవవారు ఏకగ్రీవముగా నంగీకరించిన సిద్ధాంతము. తొల్కాప్పియము వ్యాఖ్యానములోనే నచ్చినార్కినియారు అఱవభూమికి పైపండ్రెండు సరిహద్దులను ఇచ్చి, అందు సెన్దమిళ్కు ప్రత్యేకపు హద్దుల నొసఁగుచున్నాఁడు.

ఉత్తరమున మరుదయారు.
తూర్పున మరువూరు

పడమట కరువూరు
దక్షిణమున వైగానది.

సెంతమిళ్ నిలమావదు
వైగైయాట్రిన్ వడక్కుం
మరువదయాట్రిన్ ఱెర్కుం
కరువూరిన్ క్కిళక్కుం
మరువూరిన్ మేర్కుమామ్

తేనాపరియారను సెంతమిళ్భూమికి పై సరిహద్దులనే యొసఁగియున్నాఁడు.

కాఁబట్టి అఱవవారి ప్రాచీనభూమి, పరిశుద్ధమైన సెంతమిళ్భూమి, వైగానది కుత్తరమున నున్నది.

ఇప్పుడు మనకు అఱవదేశముయొక్క సరిహద్దులు తెలిసినవి. ఇప్పటియఱవమునకు మాతృకయైన ప్రాచీనద్రవిడము యొక్క ప్రదేశమును మనకుఁ దెలిసినది. ప్రాచీనద్రవిడము మధురజిల్లాప్రాంతములలోనిదని యిప్పుడు మన మెఱిఁగియున్నాము. దీనితోఁబాటుగా తెలుఁగుభాషయు తెలుఁగునాఁటిలో వ్యాపించియుండి నట్లు మనయాంధ్రభాషకు అఱవమునుండి నిదర్శనములు కూడ దొరికినవి.

తిశైచొల్ లేక అన్యదేశ్యములు

అఱవ లిపికంటె సంపూర్ణమైనలిపి మఱియొకటి లేదని మాణిక్యనాయకరుగారును మఱికొందఱితరులును, ఎంతవాదించినను, సంస్కృతపదములు అఱవములోఁ జొర లేదని మఱికొందఱెంత చెప్పినను, సంస్కృతములోని దిశ యను శబ్దము అఱవవ్రాఁతలో తిశై యైనదనుటకు సందేహము లేదు. తిశైచొల్ అనఁగా దిక్కులలో మాటలాడఁబడు మాటలు అన్యదేశ్యములు. ప్రాచీనద్రవిడము (సెంతమిళ్, రెండువిధములైనది. స్వచ్ఛమైనయఱవము, తిశైచొల్ అని.

సెంతమిళ్ నిలమ్‌సేర్ పన్నిరునిల త్తినుం
ఒంఱు త్తిరెండినిల్ తమిళ్‌ఒళ్ నిల త్తినుం
తంకుఱిప్పినవె తిశైచ్చొల్ ఎన బా.

అన్యదేశ్యములు చుట్టుప్రక్కలనుండు పంద్రెండు దేశములనుండియు దూరముననుండు పదునెనిమిది దేశములనుండియు సెంతమిళ్ ప్రాచీనద్రవిడములోనికి అన్యదేశ్యములుగా వచ్చినవని పైసూత్రము చెప్పుచున్నది. చుట్టుప్రక్కలనుండు నీపంద్రెండు దేశముల భాషనుండి ప్రాచీనద్రవిడములోనికి అన్యభాషాపదములు వచ్చినవి?

దేశములు	ప్రాచీనద్రవిడములోనికి వచ్చిన యన్యదేశ్యముల కుదాహరణములు.
౧ దక్షిణపాండ్యరాజ్యము.	పెర్రం-ఆవు; పాజ్జి-బియ్యము.
౨ కుట్టనాఁడు	తళ్ళై-తల్లి
౩ కుడనాఁడు	అచ్చన్-తండ్రి
౪ కర్కానాఁడు	కయ్యర్-మోసగాండ్రు; కయ్య వాడువారని భావము
౫ వేనాఁడు	కిళ్లై-తోఁట
౬ పూళినాఁడు	పళ్లి-చిన్న చెఱువు
౭ పన్ఱినాఁడు	పై-శేకపాలము
౮ అరువనాఁడు.	కేణి-చిన్న చెఱువు
౯ అరువావడదలైనాఁడు	ఏహిణ్-చింతపండు
౧౦ శీతంనాఁడు	ఎలువన్-స్నేహితుడు; ఇహుళై-మిత్రురాలు
౧౧ మలైనాఁడు	వెళ్లం-వెల్లువ, నీరు
౧౨ పుననాఁడు	అఎయ్ తల్లి
కొన్ని దూరదేశములు	
౧ తెలుంగు	సెప్పునర్-చెప్పుట; అమోయ్-అయ్యో హెచ్చరిక

అవసరము లేనందున తక్కినదేశముల కుదాహరణములు తీయలేదు.

దీనినిబట్టి దక్షిణపాండ్యరాజ్యము కూడ ప్రాచీనద్రవిడభూమి గాదు. కావున అఱవభాషాశాస్త్రజ్ఞులమతము ననుసరించి ప్రాచీనద్రవిడభూమి యొద్దియో తేలినది.

కావ్య మనుశబ్దముయొక్క వికారమే కావియ మని చెప్ప నిష్టము లేక, తొల్కాప్పియకుడి యను గ్రామమున కావ్యుని కట్టిపెట్టినకీర్తి గానే ఆంధ్రమునకు సంబంధించిన యన్య భాషయే యఱవమని యంగీకరింప నిచ్చ లేమిచే ప్రాచీన ద్రవిడముకు వారు మధురమండలము లోని వైగానది గట్టునకు దూరముగా గొనిపోయి నారు. పై వ్యాసమునందు అఱవము ఆంధ్రేతరమైన భాష గాదని నిర్ణయింపఁ బోవుచున్నాను. ఆంధ్రము నం దీ విషయమును చర్చించునప్పుడు అనేకములైన నూతన విషయములనుగూడఁ దెలుపవలసి యుండుటచే, నా యాంగ్లభాషలోని వ్యాసమునందు లేని పెక్కువిష యము లిందుఁ జేర్పవలసి వచ్చినది.

బుద్ధచరిత్రము

దశావతారములందును బుద్ధావతారము తొమ్మిదవ యవతారము. మహత్తరమైన బుద్ధావతారచరిత్రము హిందూపురాణములందు శ్రీరామకృష్ణాద్యవతారచరిత్రములవలె విశేషవ్యాపకమును బొందియుండలేదు. ఒకవేళను బుద్ధయుగమునందు విశేషమైన వ్యాపకమును బొందియున్నను కాలాంతరమునందు క్షీణించినది. శ్రీ శంకరాచార్యస్వాములు బౌద్ధజైన మతములను నిర్మూలముచేయుటకు బూనుకొనినప్పుడు బౌద్ధగ్రంథములను సయుతము నిర్మూలము చేసియుండును. ప్రపంచ మతములందు మొదటి మతముగనున్న బౌద్ధమతము జన్మస్థానమునందు నామమాత్రావశిష్టముగనున్నను మతసిద్ధాంతములందును సాంప్రదాయాచారములందును కళావికాసమునందును గలుగజేసిన మహత్తరమైన పరివర్తనము భరతఖండమునందు సర్వత్ర ప్రత్యక్షమగుచున్నది. పురాణములందును కావ్యములందును నాటకములందును బౌద్ధధర్మసాంప్రదాయాచారములు సమ్మిళితములై హిందూమతధర్మసాంప్రదాయాచారములకు నవజీవము నొసంగినవి. బౌద్ధమతము దేశభాషలకును ప్రజాజీవనప్రవాహమునకును నుత్తేజమును గలిగించినవి. వర్తమానమునందు గాంధివిజయఘోషమువలె బుద్ధుని కాలమునందు బుద్ధవిజయఘోషములు దిగంతములందు నిండినవి. గలించిన మహాదేశీల్ల యందును గాంధివిజయప్రభాలీలలను సందర్శించుచు నానందవిషాదముల ననుభవించిన వారలకు బుద్ధావతారలీలలను సంభావించుట కొంతవరకు సాధ్యము. గాంధినాదము సర్వత్ర ప్రతిధ్వనించుచున్నది. కావ్యములందును కళలందును, నాటకములందును ప్రసంగములందును గాంధినామరూపములు గోచరంబగుచున్న విధమున బుద్ధయుగమునందు బుద్ధుని నామరూపములు సర్వత్ర ప్రతిబింబములయి యుండును. బౌద్ధమతగ్రంథములు చీనా జపాను సింహళము త్రివిష్టపముల నాశ్రయించినను బౌద్ధస్తూపములు విహారములు విగ్రహములు దిగంతములందు వ్యాప్తమైన బుద్ధదేవుని ప్రతిభను విశదముచేయుచున్నవి. మ్యూజియములందును విహారములందును స్తూపములందును సంరక్షితములైన బుద్ధవిగ్రహాదులు బౌద్ధమతము శిల్పవికాసమునకు జేసిన మహోపకారమును విశదముచేయుచున్నవి. అజంతాచిత్తరువులు సంచిస్తూపశిల్పము బౌద్ధమతముగాథలు. శిల్పవికాసమునకు దోడ్పడిన విధమును విశదముచేయుచున్నవి. అజంతచిత్తరువుల సౌందర్యము అమరావతి సంచి స్తూపముల శిల్పనైపుణ్యము కళాభిజ్ఞులకు విస్మయమును గలుగజేయుచున్నవి. స్వస్తికాసీనుడైన బుద్ధుని దివ్యమంగళవిగ్రహము స్వరూపప్రదర్శనమునందు దివ్యవిభూతులను విశదము చేయుచున్నది. బుద్ధుడు తన లోకప్రభావ

మున బడసిన బోధిసత్త్వమునే బుద్ధవిగ్రహములు విశదము చేయుచున్నవి. బుద్ధవిగ్రహములందు పాశ్చాత్యలక్ష్యమునకు మూలమైన అంగవిన్యాసవిస్ఫురణములు గుప్తములై ప్రాచ్యజీవనసంవిధానమునకు లక్ష్యమైన ఆత్మౌద్ధత్యము జితేంద్రియత్వము సుప్రకాశములగుచున్నవి. ముఖపటముగ ప్రచురింపబడిన బుద్ధవిగ్రహమును వేరొకచోట ప్రచురింపబడిన వివాహోత్సవ పటమును ప్రాచ్యకళకు లక్ష్యములైన అజంతాయందలి చిత్రములు. బుద్ధచరిత్రను విశదముచేయుటకు ప్రచురించిన పటముల పరిశీలనము లక్ష్యభేదమును విశదము చేయుచున్నది.

బుద్ధచరిత్రపటముల భావములను విశదముచేయుటకు శ్రీతిరుపతివేంకటేశ్వరకవులు రచియించిన బుద్ధచరిత్రమునందలి పద్యములు సందర్భానుసారముగ ముద్రింపబడినవి.

* * * *

మాయాదేవి స్వప్నము

గీ. షట్కిరణయుక్తమైన న।క్షత్ర మొకఁడు; పాటలప్రభ దిక్కుల।దీటుకొనఁగ
నాకసమునుండి కుడిప్రక్క।దాఁకి తనదు, గర్భమునఁ జొచ్చినట్టు ల।క్కల తెలంగు.

వ. ఇట్లత్తలోదరి కలగాంచి యుల్లసమేల్కని యక్కల నిక్కము తనపతికిం జెప్పి పదపడి బంధుజాతమ్మున కెఱిఁగించిన శుభసూచకం బనుచు నెల్లరు నానందించి రదియునుం గాక.

* * * *

బుద్ధుని ప్రథమనగరప్రవేశము

గీ. సురలు మోయు కలాచికో।పరితలమున, జనని యొడికట్లలో।పలఁ దనరునిసువు
సంజకెంజాయచాఁటున।జనులచేతఁ, జూడఁబడు బాలశశిరేఖ।జాడఁ జెందె.

వ. ఇట్లు దిక్పాలసేవితం బగుయానంబు కపిలవస్తుపురవీథిం జనుదెంచుసమయంబున నబ్బురంపడుపౌరు లందఱాకస్మికంబగు తదుదంతంబు సాంతంబుగా విని ముందుఁ జని శుద్ధోదనున కెఱింగించిరి.

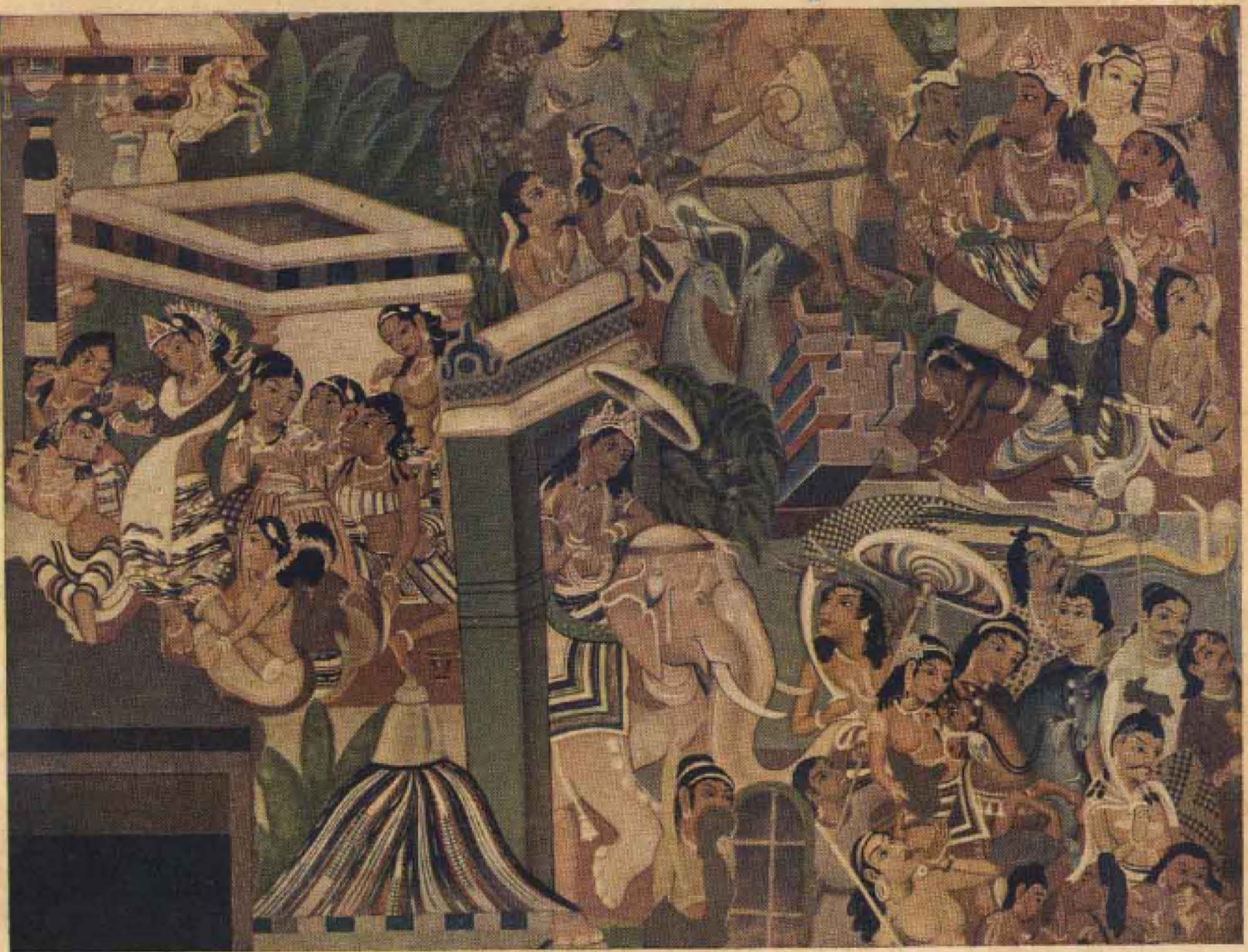
క. కని శుద్ధోదనుఁ డానం, దనిమగ్నుండయ్యె దేవ।తలు మనుజులు నాఁ
గను భేద మించుకయు లేక నియతమోదాతిశయము। నందిరి పౌరుల్.

* * * *

బుద్ధుని భవిష్యకథనము

ఉ. నావుడు రాజచంద్రుఁడు మ।నంబున నుబ్బుచు లేచి వెంటఁ గొం
పోవఁగఁ బోయి కాంచె ముని।ముఖ్యులబాలు దయావిశాలు నీ
రావసితాంగుఁ జక్రకమ।లాంకితపాదుఁ గళావినోదు దం
తావళహస్తికేశు జన।తానుతరూపు నిరస్తతాపునిన్.

అజంతాచిత్రము. క్రీ॥ శ॥ ౬-వ శతాబ్దము

వివాహోత్సవము

...లనపాలు, బందిలి దుష్ప్రవేశమయియె బరుఁడి, చంద్రానిలాంగజాల జయుచాలింబోని, యవరయులో బంట్రౌతులమట తప్ప

అజంతాచిత్రరుచి - స్వర్ణపంజరబంధము

శ్రీ. ప్రణయకోపపరాఙ్ముఖిఁ బడఁతిఁ జేర్పఁ, బడిడిపలుపాటు లచ్చటిపనులకుంచె, నల్పములె యెన్ని విసములనైనఁ గాడ, బంధనాగారములకుం బదుకటిల్లు.

బుద్ధచరితము— ఆ. ౨. ప ౯౮.

చ. తొలఁగి భయమ్ము భక్తియును దోరముగాఁ గనుపట్ట, 'నవ్వరో!,
తెలియఁగలేవు గా కితని తేజము సర్వజనాభివంద్య, మి
య్యలఘుఁడు నమ్ముఁ డెల్లరకు, నారయు నీతని కంటె పెద్దవా
రలును ననమ్ము" లంచును గరమ్ములు మోడ్చి నమస్కరించుచున్.

చ. ఎనిమిదిసార్లు ధూళి గదియించి శిరమ్మున నంతఁ బోక య
య్యనఘుని యంఘ్రులందుఁ జెలువారెడు చిహ్నములెల్లఁ జూచి యిం
తని యనరాని మోదమున నమ్మహనీయుఁ గుఱించి దైవభా
వన దనరంగ నిట్లనె నవార్యములై పులకల్ జనింపఁగన్.

క. "బుద్ధుఁడవై జగముల కవి, శుద్ధంబగు జ్ఞాన మిచ్చి పోచుచును నసం
బద్ధపుమతములఁ ద్రుంచుచు, సిద్ధచరిత నెగడ బుట్టితివి మహాత్మా!

చ. నరవర యొక్క కారణము నన్ భవదీయగృహాంబ దృష్టవ
త్తరమనియు న్వచించుట కిదం గడు సందియమందుచుంటి నె
వ్వరికిని జన్మ మన్నది ప్రపంచమునం గడు దుఃఖదం బటం
చరసినవారికి న్మరణ మన్నను జంకు జనింపకుండెడిన్.

శా. ఏతాదృశమహానుభావునకు మాతృత్వంబు చేకొన్న స
త్పాతివ్రత్యగుణాభిరామనగు నీ జాము ల్చ్యుతిం బొందు టే
లా తప్పున్? విను నేటి కేడవదినం బందున్ భవత్కాయసం
పాతంబౌ నిఁక సౌఖ్యదుఃఖముల సంబంధంబు నీ కేటికిన్"?

మ. అని యయ్యోగి తనంతఁ దాఁ జనియె, మాయాదేవియున్ యోగి చె
ప్పినకాలంబునకున్ మృతిం గని జగద్వంద్యంబుగా దేవతాం
గన లెల్లం దనుఁ గొల్వ స్వర్గమున వేడ్క న్మీఱఁగా నొప్పె స
త్యనిధుల్ యోగులు సెప్పువాక్యము లవంధ్యమ్ముల్ గదా యేటికిన్;

* * * *

వధూనిరీక్షణము

శా. ఆసిద్ధార్థుఁడు తండ్రి యానతిని శాంతాకార మేపార మే
లౌ సింహాసనమందు పౌరులర నధ్యాసీనుఁడై వచ్చు క
న్యాసంఘంబులవంకఁ గన్గొనక యే యుద్దాని నొక్కొక్క తెం
దా సత్కారము చేయఁ జీరలును రత్నాల్మున్నుగా నిచ్చుచున్.

ఉ. ఆతనియొద్ద కేగి విన। యమ్మున భీతకురంగలోచనం
గాతరరీతి సత్కృతులు। గైకొని వెన్కను నేగుకన్నెలం
జేతము పల్లవింప నృప। చెంతవసించుజను ల్నుతింత్రు గా
సీతనబిత్తమం బయిన। నించుక రాసుతుఁ డెంచెఁ ద్రొక్కటెన్.

సీ. భ్రమరసమూహంబు। పన్నిగట్టినరీతి, నడ మడమలదాఁక। సాగి యాడఁ,
బద్మేషుచాపంబు। పై మణుల్తాఁకిన, సారుచ మేన భూషలు చెలంగ,
నిసుముతిన్నియలపై। నివము వాల్చినభంగిఁ, గటిసీమఁ జావడ। కళలసినఁ,
జక్రమ్ములకు నిత్య। సంగతిక్తై యుపాయ మొనర్చె నన రైక। యటనెసంగ,
గీ. మోమునఁ బతివ్రతాత్వంబు। మొలక లెత్త, సభ్యులకు మాతృభావంబు। చాకలింప,
ధ్యాననిశ్చలుఁడైన యు। తని యెదుటకు, వచ్చి నిల్చె యశోధ రా। వారిజాక్షి.

ఉ. పచ్చలహారమిట్లు నర। పాలసుతుం డవలగ్నసీమపై
నచ్చపలాక్షి కిం పొదవు। నట్లులు చుట్టిన యంత నామెకున్
హెచ్చె నృపాలసూతిపయి। నింతనరాని మనోరథంబు చే
రచ్చెరువంది రందఱు న। రాధిపుఁడు న్వని సంతసింపఁగన్.

శా. ఆరామమ్మునఁ గేలిశాధవన మా। హర్మ్యంపుఁ గుడ్యంబునం
దారన్ వ్రాసిన బంధచిత్రములు నా। యాచోట్ల మారాగమ
శ్రీ రాణింపఁగఁ జేయు కీరముఖప। క్షిశ్రేష్ఠముల్ నృత్తగీ
తారూఢిం గడు నాతలేఁ దగు వే। శ్యాలల సంధింపుచున్

సంసారస్వర్ణపంజరము

క. ఆకేళీసదనమునకుఁ, బ్రాకారము లొక్కమూఁడు। పచరించి యయ
శ్రీకకవాటదృఢద్వా, రాకలితమ్ములుగఁ జేయు। న గ్లానరించెన్.

* * * *

నగరసందర్శనము

చ. సిరిచెడి బిట్టువంగిన క। సేరుకయుం గనుత్రెప్పలుం బర
స్పరము గదించు మైవళులు। పాతరలాడు శిరంబు సర్వము
న్నరసిన కర్ణలోపము ల। ణంగినపిక్కలబల్మి మోమునం
దోరఁగెడిలాల గల్గుముది। తొక్కను గాంచెఁ గుమారుఁ డొక్కెడన్.

* * * *

ఉ. రూపమడంగు బుద్ధియును। రూపఱు దేహబలంబు క్రుంగు సం
తాపము హెచ్చు నాశలును। దామరతంపర లై జనించు వి

దృక్పటిమంబు తగ్గు విష | యంబులఁ జొప్పడు దేనిప్రాపునం
దాపరమయ్యెనా జరయ | నందగు రోగ మొకండు వీనికిన్

*　　*　　*　　*

క. చవి యెఱుఁగమి నింద్రియపా, టవమును లేకుంట పండ్లు | డంగుటయును ము
న్నవ్వు విధములు దలఁపఁగ రెం,డవబాల్యము సుమ్ము ముదిమి | యవనీంద్రసుతా!

ప్రబోధము - విషాదము

క. అన విని బుద్ధుఁడు చిత్తం, బునఁ గూరిన వంత పేర్మిఁ | బొరిఁబొరి నాలో
చన మొనరుచుచుం జనియె స,దనమునకుం బనివి పనివి | తత్తర మొలయన్

*　　*　　*　　*

మ. తరుణీపాశమునం దగుల్కొనక సత్యజ్ఞానసంపన్నుఁడై
తరణోపాయముఁ జూడఁగావలయుఁ ద | త్త్వం బింతియే కాని యు
క్కరశిం దండముఁ గాపిచేలములు నే | కాలంబునం దాల్చుచున్
శిరముం బోడి యొనర్చఁ గారణ మొగిం | జెప్పంగ దే నాస్పదున్.

*　　*　　*　　*

గృహభార్యావిసర్జనము

క. వెనుదీయు మనము జ్ఞాన, మ్మునకుం దానకము చేసి | పూర్ణసర్వ
మ్మును జెంది యశోధరనం, కను దృష్టి నిగిడ్చి యిగుఁ | గరుణార్ద్రుండై.

గీ. ఆమె యవయవసౌష్ఠవ | మరసి యరసి, తనివిఁ జెందఁగలేక | నితాంతరాగ
గాఢవిజ్ఞానములు మదిఁ | గడిసి పోరఁ, దుదకుఁ బోనెంచి తద్రద | చ్ఛదము గాంచి.

మ. మృదులం బంచు నెఱింగియు న్నిను సము | న్మీలన్మనోజాగ్నిదా
హదశే న్నిర్దయబుద్ధినై ప్రతిపద | బత్యార్తి నొందించు నా
యదయత్వంబు సహించి స్వీయ మగు రా | గాత్యత్వము స్వీడ కో
యధరంబా సెల విచ్చి పంపుము కృపా | యత్తైకచిత్తంబునన్.

గీ. మదినహింసయ పరమధ | ర్మంబటంచు, గుఱుతెఱింగియు నిను గొన | గోటి పోటు
లం గలంచితి నన్నచా | లంబు విడిచి, సెల వొసంగుము యొంకుచ | సీమ నాకు.

గీ. ఎప్పు డేరస ముచితమై | యొసఁగు నప్పు, డారసమ్మున నాహృద | యమ్ముఁ గరఁచు
నీకు నాకు ఋణము తీఱ | నేటితోఁ గ,నుంగనా యొసఁగిమ్ము చ | నుటకు నాకు.

క. అని తత్తదవయవమ్ములఁ, గనికర ముట్టిపడ నడిగి కాంత విడిచి శ
య్యను డిగ్గి ప్రదక్షిణముం, బొనరించె న్మూఁడుసార్లు పూర్వాభిరతిన్.

క. నెయ్యంబునఁ దగుమామా, కయ్యములం దోడపుగాఢకష్టంబులు నీ
వెయ్యెడ నోర్చితి వీకనో, శయ్యా! నిను వీడెదను సుసంగము సెలవున్.

సీ. అనవరతంబుఁ దివ్యానిపల్కులం బల్కి, ముదము గొల్పెడి కీరముఖ్యులార!
గాఢాంధకారంబు గలఁచి సంతతదీప్తిఁ, బరఁగించు రత్నదీపంబులార!
యనుపదంబును మమ్ము నంతరమ్మున దాల్చు, తలతలనిల్పుటద్దమ్ములార!
పరిచారికలభంగిఁ బరిచర్య సల్పుచుఁ బొల్పారు జంత్రంపుబొమ్మలార!
గీ. యరమర యొకింత లేక కాయమున మైత్రి, దనర వాసించు మేల్సుగంధమ్ములార!
తక్కుఁ గల్గిన యుపదార్థమ్ములార! సనివి దయయుంచి నన్నింకఁ బంపుడమ్మ!

*　　*　　*　　*

వస్తువాహనవిసర్జనము

ఉ. ఈవలయమ్ము లెంతకును హెచ్చు లనం దగదే ప్రశస్తన
శ్రీ వెలుఁగొందు నీమణుల చేరులు గాంచితె? వేయునేల నా
నావిధభూషణంబు లివి నా కిఁక మజ్జనకుండు పిన్ననాఁ
డీవు ధరింపు మీ యిఁక మ తేటికి నా కిట సన్న్యసించితిన్

క. ప్రాణమునకంటె హెచ్చిది, దీనిం దీసికొని వేగ వెరలిచను మఱం
చానృపనందనుఁ డశ్వము, పై నెంతయుఁ బేర్మిఁ జూపి పదపడి యనియెన్.

శా. చెన్నా! మజ్జనకుండు నాకయి కడుం జీర్ణించు శోకంబు నా
పన్నారం డెటులేని శీఘ్రముగ నేఁ బత్త్రిన్ బరిక్షీయమై
యున్నంగాఁ దగువస్తువ్రం దెలిసి నీవీమాటలే తెల్పి త
ద్ధృష్ణి రేజము సంతసంబుఁ గనున ట్లెల్లెని సంధింపుమా.

మ. అటు లా చెన్ననిఁ బంపి చేరె నటసిద్ధార్థుండు స్వర్గంబు మా
ఱట నాఁ జెన్నగు బింబిసారపురికిం బ్రాంతంబునందుం గురు
ట్పటలీ పక్వఫల ప్రసూననిచయ ప్రచ్ఛాయధారాలల
త్తతర మ్యోన్నతరత్ననామకకుభ్య ద్దర్యంత రాళస్థలిన్

గ్రంథస్వీకారము

సోమనాథవిజయము

నోరి నరసింహశాస్త్రి గారు బి. యే. (సాహితీ సమితి) తెనాలి.

ఈగద్యనాటకమున మహమ్మద్ గజ్నీ సోమనాథాలయమును ముట్టడించి నాశనముచేసిన కథ వర్ణింపబడినది. వ్యావహారికభాష అంతటను ఉపయోగింపబడినది. సోమనాథుడు, మహంతు, గజ్నీ మొదలగుపాత్రములను నాటకరచయిత చక్కగ పోషించెను. ఇస్లాం మతము యొక్క యౌత్కృష్ట్యమును ఆర్యమతమునందలి భక్తిని రసవంతముగ గ్రంథకర్త యభివర్ణించెను. రవీంద్రునిఛాయ లప్రయత్నముగ గ్రంథమున దొరలినవని గ్రంథకర్త భయపడ నవసరము లేదు. అట్టిఛాయలు మాకు గోచరింపలేదు. గ్రంథముద్రణము ముద్దులు మూటగట్టుచున్నది.

* * * *

భారతీయకళాసంప్రదాయసంగ్రహ చరిత్రము

ఆనందకుమారస్వామిపండితవిరచితము. దివ్యజ్ఞానప్రచురణాలయము, అడయార్, మద్రాస్ వెల రూ 0-8-0

ఈ చిన్నిపొత్తమునందు భారతీయకళాసంప్రదాయముల చరిత్రగసంగ్రహము తెలుపబడినది. ఆనందకుమారస్వామిపండితులవారు భారతీయకళలపై రచించిన యుద్గ్రంథముల సారాంశము సంగ్రహముగ నిందు పొందుపరుపబడినది. భారతీయకళాభిజ్ఞులమతమున భావనివేదనమే కళల పరమార్థమనియు, ప్రకృత్యనుకరణ మెన్నటికిని కానేరదనియు భారతీయశిల్పియుల్లప్పుడు నిజసాక్షాత్కారము నాశ్రయించియే శిల్పసృష్టి కావించుననియు, ప్రకృత్యనుకరణసంప్రదాయము పాశ్చాత్యసంపర్కజనితమనియు స్పష్టముగ నానందకుమారపండితులు నిరూపించిరి. గ్రంథమునందు శిల్పచిత్రకళలకే యెక్కువ ప్రాధాన్య మొసగబడినది. భారతీయకళలనుగూర్చిన యుద్గ్రంథములను చదువ నెంచువారికీ చిన్ని పొత్త మెంతయు సహకారి కాగలదు.

పత్రికాస్వీకారము

శారద

శాతా శ్రీరామశాస్త్రిగారిచే మచిలీపట్టణమున ప్రకటితము.

శారద ఈ సంచికతో "ప్రథమవత్సరము నతిక్రమించి ద్వితీయవర్షమున బదార్పణం బొనర్చు" చున్నందు కెంతయు సంతసించుచున్నాము. అమితవ్యయప్రయాసల కోర్చి ఈపత్రికను ఉత్తమాదర్శానుగుణముగ నడుపుచున్న శ్రీరామశాస్త్రిగారెంతయు నభినందనార్హులు. పత్రిక చిరస్థాయి గను గాక యని యాశించుచున్నాము. ఈసంచిక మణీంద్రభూషణగుప్తగారిచే రచింపబడిన "పూజ" యను చిత్రముతోడను, రవీంద్రనాథ చక్రవర్తిగారిచే రచింపబడిన "తాటిచెట్టు" అను చిత్రముతోడను, గాంధారశిల్పమునకుసంబంధించిన బొమ్మలతోడను, విజ్ఞానవిషయకములగు చిత్రములతోడను, ఆర్మీనియనుల జీవిత వ్యవహారములను ప్రదర్శించు చిత్రములతోడను నొప్పుచున్నది.

వివిధవిషయములకు సంబంధించిన వ్యాసము లనేకములు కలవు. ఉన్నవానిలో నెల్ల నడింపల్లి జగన్నాథరావు పంతులుగారిచే రచింపబడిన "చేజర్ల చరిత్ర" యను సచిత్రవ్యాసమును, కాశీభట్ల (బ్రహ్మయ్యశాస్త్రి) గారిచే రచింపబడిన "నన్నయకు పూర్వము పద్యములు కలవా?" యను వ్యాసమును, మామిడిపూడి వేంకటరంగయ్య యం.యే. గారిచే రచింపబడిన "ఆర్యులు, దస్యులు, ఆంధ్రులు" అను వ్యాస

మును, వేమూరు దుర్గా నాగేశ్వరరావు గారు బి.యే.యల్.యం.యఫ్ గారిచే రచింపబడిన "మహోదరము కడుపులోబల్ల Liver Enlargement" అను వ్యాసమును, కవిపురపు వేంకటఅప్పారావు గారిచే రచింపబడిన "భారతలోహపరిశ్రమ" అను వ్యాసమును, బుర్రా శేషగిరిరావు పంతులు యం. యే. గారిచే రచింపబడిన "శైవదర్శనము ముక్తితత్త్వము" అను వ్యాసమును ప్రత్యేకప్రశంసార్హములు. ఈసంచికయందు ప్రకటితములైన పద్యకావ్యములలో నెల్ల నీ క్రిందిఖండకావ్యములు రసవంతములై యొప్పుచున్నవి: (1) "బాలతోనే కాలమును గడపేము రా" అధికార్ల సూర్యనారాయణరావు గారు (2) "బాటసారి" జంధ్యాల వేంకట శివకవులు (3) "ఆహ్వానము" వేలూరి చంద్రశేఖరశాస్త్రి గారు (4) "స్వాగతము" వెల్లరాజు లక్ష్మీపతి గారు (5) "హేమంత యాత్రికుడు" శ్రీపాదరమణ కవులు. పత్రికాముద్రణము క్రొత్తముద్రణాలయందు జరుగుటచేతనో లోపములు ప్రూఫ్‌తప్పులు విశేషముగ దొరలియున్నవి. పత్రికాధిపతులు శీఘ్రముగ తగినంత శ్రద్ధవహించినచో పత్రికయొక్క విలువ అతిశయింప గలదని మా విశ్వాసము.

చెన్నపురి రాజధానియందు 1923 వ సంవత్సరము ఏప్రిల్, మే, జూను నెలలో ముద్రితములై ప్రకటింపబడిన

ఆంధ్ర గ్రంథముల పట్టిక

నాటకము

అహల్య:—మల్లాది అచ్యుతరామశాస్త్రి
శ్రీసాహస నాటకము:—
నిరంకుశ నాటకము:—రాళ్ళబండి చినకోటమరాజు
విశ్వనాథ విజయము:—ధూళిపూడి నారాయణస్వామి
శాకుంతల నాటకము:—
రోషనారా శివాజీనాటకము:—గరికపాటి రామకృష్ణమాచార్యులు
దుర్గాదాసు:—జే. శివన్నశాస్త్రి
కాశీవిజయము:—సుపర్ణ రామమూర్తి
శ్రీకృష్ణలీలానాటకము:—శాంతి గంగాధరరామశాస్త్రి
సావిత్రి నాటకము:—శ్రీరాముల సచ్చిదానందశాస్త్రి
రామదాసు నాటకము:—డి. గోపాలాచార్య
తులసీదాస్:—గోడాలి సత్యనారాయణరావు
సంపూర్ణ రామాయణము:—మల్లాది గోపాలకృష్ణశాస్త్రి
గోవిందం:—ద్రోణంరాజు సీతారామరావు
సుమతీదేవి:—బద్దిరెడ్డి కోటేశ్వరరావు
రాయ సన్యాసి:—
వైరాగ్య చింతామణి (మొదటిభాగము):—
రాజలక్ష్మి:—
హరిశ్చంద్రమహారాజ నాటకము:—టి. లక్ష్మణాచార్య
సీతాకల్యాణము:—కోలాచలము శ్రీనివాసరావు
సత్యాబాయి:—బాలకవి జమ్ములమడక
ప్రహ్లాదనాటకము:—బి. సుబ్బకవి
సంగీత గులాబకావళి:—దత్తావధానుల మాణిక్యశర్మ
రోషనార:—కొప్పరపు సుబ్బరావు
తారకాంత:—శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి
గర్వభంగము:—అయినపురపు సుందరరామయ్య
ప్రతిజ్ఞాయౌగంధరాయణము అను సాంఘికవిలాసము:—
జానకీ పరిణయ నాటకము:—గుండుపూడి సుందరరామయ్య
సంపూర్ణ భారతము:—పింగళి వెంకట నరసయ్య
సావిత్రీసత్యవ్రతము:—ఇమ్మడి తిరుపతిరాయుడు
పాంచాలీప్రవాసము:—గూడూరు వెంకట శివకవి
డంకాపలాన్:—కే. వెంకట సుబ్బరావు
టోపి
సభాభంగము:—దుందేది వెంకటేశ్వరరావు

జీవిత చరిత్రము

కబీరుదాసు చరిత్రము:—పీలిపి ఆంజనేయులు
(భద్రగిరి) రామదాసు:—జలగప్రంఢి దాసయ్య
శ్రీరామ తీర్థస్వామి:—చెరువు రామకృష్ణరావు
[illegible] చరిత్రము:—గోదావరి సత్యనారాయణ
శతకకవుల చరిత్ర:—వంగూరి సుబ్బారావు
హిందూదేశ చరిత్రము రెండవ పుస్తకము:—వి. నటరాజన్

కథ

వేతాళ పంచవింశతి కథలు:—
మాలపల్లి (సంగవిజయం):—రెం. సం. ఉన్నవ లక్ష్మీనారాయణ
డిట్టో మూ. సం.
దురంతమా!:—వి. యస్. శర్మ
జయచంద్రవిజయము:—నిడమర్తి వెంకటనరసింహారావు
మీరాబాయి:—మహాకాళి వేంకటేశ్వరరావు

జ్యోతిషము

జాతక మార్తాండము:—ఆకెళ్ల వేంకటశాస్త్రి
గణకానందము:—(సంస్కృతము) ప్రతిపదార్థసహితము
జాతకామృతసారము (సంస్కృతము) తెనుఁగర్థము:—చక్రవర్తుల శ్రీనివాసాచారి

భాష

బాలరామాయణము:—[illegible] వాసుదేవరావు
జైమిని భారతవచనము:—ధూళిపాళ యజ్ఞనారాయణశాస్త్రి
బాలశిక్ష:—యమ్. యస్. హరిహరయ్యరు
ఆంధ్రాక్షరమాల:—యస్. నరసింహము
వ్యాకరణబోధిని:—[illegible] వీరరాజు
Notes on Telugu Grammar:—పి. యస్. రామశర్మ
1924 వ సం॥ మార్చి నెలలో జరుగబోవు లోయర్ ఎలిమెంటరీ ట్రెయినింగ్ సర్టిఫికేటు పరీక్షకు నియమింపబడిన డిటైల్డు తెలుగు పుస్తకముల టిప్పణాదులు—యస్. రామయ్య
సావిత్ర్యుపాఖ్యానము సటీకము-(మహాభారతములోనిది)
బాలగీతావళి, మొదటితరగతి:-వేంకటపార్వతీశ్వరకవులు
రెండవ తరగతి పుస్తకము:—మ. వెంకటరత్నం శే. [illegible] గారలు

వైద్యము

రసప్రదీపిక:—సత్యవోలు అప్పారావు
ధన్వంతరి విజయము:—చినబైరాగి యోగి

ఇతర గ్రంథములు

సనకసనందనోపాఖ్యానము:—కడలి ఆదినారాయణ
చిన్నమ్మకథ:—కే. చెంగల్వరాజు
నల్ల దొరతనము:—కుసుమధర్మన్న
హాస్యప్రహసనాలు:—వల్లూరి జగన్నాథరావు
కామమ్మకథ:—
వ్యభిచారిణి:—బద్దిరెడ్డి కోటేశ్వరరావు
లక్ష్మణాచార్య పదము:—
ప్రహ్లాదనాటక సువంశకీర్తనలు:—పాపట్లలక్ష్మీకాంతము
[illegible]:—మాదిరాజు రామానుజాచార్య
మహానీయ చరిత్ర, శ్రీగిరి, కట్టెల తిప్పన్న:—పి. రామచంద్రశర్మ
తప్పుడు స్త్రీపాకాలు:—వ. పి. యస్. రావు.
సర్వేశ్వర నిర్యాణము:—
సత్యభామాపరిణయము:—
చిప్పకత్తి:—(రెంటెపల్లయ్యగారి వృత్తరం నెం. 6.
శ్రీమదాంధ్రాంగ్ల వేదమాతృకా విజ్ఞప్తి:—యం. సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి
వైశ్యపురాణము:—పెద్దింటి వేంకటశాస్త్రి
నాచికేతోపాఖ్యానము:—తోలేటి వేంకటసుబ్బారావు
కలిమహిమ:—పి. వేంకటసుబ్బరాయశర్మ
ఆదిమాంధ్ర కీర్తనలు:—సుంద్రు వెంకయ్య
చంద్రకాంత చరిత్రము:—అయ్యగారి వీరభద్రదాసు
మగపోకడ:—[illegible] వీరరాఘవులు
శ్రీభూషణము:—గుండాల సింహస్వామినాయుడు
మానసస్మర్త చంద్రిక:—(సంస్కృతము) ఆంధ్ర టీకాసహితము
వాస్తుసంగ్రహము:—(సంస్కృతము) డిట్టో

వేదాంతము

వైరాగ్య తత్త్వములు:—బద్దిరెడ్డి కోటేశ్వరరావు

పద్యకావ్యము

పరమార్థ దర్పణ మను గురువర్య శతకము:—కడలి ఆదినారాయణ

వేశ్యామృతము:— దిడ్డి కోటీశ్వరరావు
అలర్కోపాఖ్యానము:— బత్తిన లక్ష్మయ్య
శ్రీపాదావందనము:— వరదా మంగయ్య
పాండురంగ మాహాత్మ్యము:— తెనాలి రామలింగకవి
చిత్రాశ్వచరిత్రము:— పరిటంచి రామరాజు
చెప్పుదెబ్బ:— గోనాలి సత్యనారాయణరావు
శ్రీమదాంధ్రవాల్మీకిరామాయణము ద్వితీయసంపుటము:- వావిలికొలను సుబ్బారావు
సుమతి శతకము:—
డిటో సటీకము
కర్ణామృత మను శృంగార పద్యావళి, ప్రథమభాగము:-
కలికాల సంసారసుఖము:— మాడభూషణం వేంకటనరసింహాచార్యులు
కృష్ణలీల:— కొలచలము వేంకటరమణాచార్యులు
గాకుండలు:— త్యాడి వేంకటశాస్త్రి
కవిమూర్తి సుధానిధి:—
బాలరామాయణము (సంస్కృతము-సటీకము)

రాజనీతి

సకల నీతి సమ్మతము:— మడికి సింగనార్యుడు

మతము

ఏకాంతసేవా కథా నామకం బగు యక్షగానము:— కందుకూరి ఆదినారాయణశర్మ
అమృతాగారము:— ఏలేటి జోగేశం
స్తుతిరత్నమాల:— శృంగారం అయ్యమాచార్య
ఆంజనేయ చరిత్రము, నారదీయ దండకము, అర్థమును గలది:— చెరుపల్లి భగవంతరావు
శ్రీమల్లికేశ్వర శతకము:— కణతి భాస్కరము
శ్రీకాశీవిశ్వనాథ శతకము:— శ్రీపతి భాస్కరశాస్త్రి
మీనాక్షీ స్తవము:— ములుగు చంద్రమౌళిశాస్త్రి
శ్రీరామనామ మాహాత్మ్యము:— చెంచురామకవి
దత్తాత్రేయ శతకము:— కే. దిగంబరశాస్త్రి
దేవమాత ప్రార్థనలు:—
భక్తి విజయము:— నాలుగు భాగములు (సంపూర్ణ గ్రంథము) కోయిల్ కందాల దేవరాజదాసు
గంగానమ్మ దండకము:—
దేవకీనందన శతకము:— భాపట్ల హనుమంతరావు
చాముండేశ్వరీమాహాత్మ్యము:— బమ్మిడి రాజరాజేశ్వరశర్మ

గజేంద్రమోక్షము (హరికథ):— ధూళిపాటి కృష్ణకవి
భక్తార్తి ప్రకటనము:— కందుకూరి లక్ష్మీప్రసాదరావు
మహిళాబోధిని:—
మదనగోపాల విలాసము:— పోనూరు మృత్యుంజయ సుమిత్రాంబ
నోముల కథలు:— ఆరు భాగములు
ఉత్తరరామాయణము (హరికథ), ముష్టి రాజ్యలక్ష్మమ్మ
విహారలోకము, నవలోకము:— చిట్టిమూడి రామయ్య
రెండవ పైబిలు:— కే. జీ. బెన్నెట్, కే. డేవిడు సాగసను
శ్రీమదగస్త్యేశ్వరదండకము:— చింతపెంట శంకరనారాయణబ్రహ్మ
కృష్ణశతకము:— మాదేటి సన్యాసయ్య
సీతారామస్వామికల్యాణదండకము:— సద్ధిప త్రిశాస్త్రి సీతారాం
క్షేత్రముల మాహాత్మ్యము, వచనము:— వి. సీతారామానుజాచార్యులు
శివపురాణము, రెండవ సంపుటము, (వచనము):— వేంకట పార్వతీశ్వరకవులు
శ్రీశైలమాహాత్మ్యము (వచనము), స్కాందపురాణాంతర్గతము:— యస్. వి. రాఘవయ్య
గోపాలశతకము:— పత్యపోలు సోమసుందరకవి
కృష్ణశతకము:— యమున్నూరు సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరకవి
శ్రీరామహృదయము:— నాదెళ్ళ వరాహనరసింహము
ఆంజనేయశతకము:— పంగుల వేదమూర్తి
శతకత్రయము (రామకృష్ణ):— తాడంకి వేంకటదాసు
శ్రీరామచంద్రశతకము:— నేమూరు వేంకటకృష్ణశర్మ
పార్థసారథిశతకము:— మేడేపల్లి వేంకటరమణాచార్యులు
శ్రీకృష్ణలీలా తరంగిణీ, ప్రథమ తరంగః, (సంస్కృతము):— చాకిచర్ల బ్రహ్మకామాత్య.
నీతిశాస్త్రము:- (సంస్కృతము) ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము
నిత్యనిర్వర్తనము:—(సంస్కృతము):— డిటో
సంధ్యావందనము (సంస్కృతము)— డిటో
శ్రీలక్ష్మీనృసింహస్తోత్రము (సంస్కృతము)— శ్రీ కంఠరాచార్య. సాంధ్ర తాత్పర్యము
శ్రీమత్స్కాందపురాణము:— భాగము, తెనుఁగు టిప్పణి

పత్రికలు

శ్రీశైలపత్రికా:— వీర, మల్లికార్జునలింగయ్య

సాభిప్రాయ విశేషములు

భగవదనుగ్రహమువలన: గాంధిమహాత్ముని యారోగ్యము దినదినాభివృద్ధిని పొందుచున్నటులు వారి ప్రియపుత్రులు దేవదాసు గాంధి గారు తెలుపుచున్నారు. మహాత్ముడిప్పుడు లేచి తిరుగుచున్నాడు. వారు కొన్ని దినములలో సాసూను వైద్యాశ్రమమును వదలి విశ్రాంతికి బొంబయిదగ్గరనున్న అంధేరికి బోవుచున్నారు. గాంధిమహాత్ముని ప్రాణములనుగాపాడిన కర్నలుమాడకు పుణ్యాత్ముడు. మహాత్మునకు నివాసాశ్రయమైన సాసూనువైద్యాశ్రమము పుణ్యక్షేత్రము. గాంధిమహాత్ముని సాంగత్య సంభాషణముల లాభము ననుభవించిన వీరి పుణ్యమే పుణ్యము. జనవరి 17 వ తేదిని మహాత్ముడు సాసూను వైద్యాశ్రమమునందు ప్రవేశము గాంచెను. ఫిబ్రవరి 5 వ తేదిని మహాత్మునకు బంధవిమోచనము గలిగినది. మహాత్ముడు ప్రవేశించిన శుభముహూర్తము నుండియును సాసూనువైద్యాశ్రమము పుణ్యక్షేత్రమైనది. ప్రపంచదృష్టి సాసూను వైద్యాశ్రమమునందు లగ్నమైనది. ఈ వైద్యాశ్రమమునందు నివాసమును గైకొనిన దుర్బల కల్యాణమూర్తిమీదను ప్రేమకాంతులు ప్రసరించినవి. మహాత్ముని యారోగ్యప్రాప్తికి ప్రార్థనలు చేయబడినవి. అభిషేకార్చనలు సలుపబడినవి. దానధర్మము లొసంగబడినవి. ధర్మమూర్తికి ప్రజలు జాతిమతభేదము లేక ప్రేమాంజలులను సమర్పించిరి. నాయకులు, సామాన్యులు, సాసూను వైద్యాశ్రమవాసులైన గాంధిమహాత్ముని సందర్శించిధన్యులైరి. దేశభక్తకొండ వెంకటప్పయ్య గారనుకంపాయుక్తచిత్తులై సందర్శనసమయము నందానందాశ్రుకణముల సమర్పించిరి. అలిసోదరులు నెహ్రూ, దాసు, శాస్త్రి, లాలా, కిచ్లు, కెల్కారు, బ్యాంకరు, బజాజు, ఆండ్రూసు, ఆచారి, మొదలగు మహానుభావులు మహాత్ముని సందర్శించి కృతార్థులైరి. మూలమూలనుగల భక్తులు ప్రేమాంజలుల నర్పించి బ్రహ్మానందము ననుభవించిరి. లోకమంతయును గాంధి విజయధ్వానములతో నిండినది. విశ్వవ్యాప్తములైన విజయధ్వానములకు ఫలమవశ్యము ప్రపంచమునకు గలుగగలదు. ఆ మహాఫలము ననుభవింపగల సాధనము సాధకుల హస్తములందే గలదు.

గాంధిమహాత్ముడు ప్రపంచ శాంతికిని ఆత్మకల్యాణమునకును సనాతనమైన యహింసాధర్మము ననుగ్రహించెను. త్రికరణశుద్ధిగ నహింసాధర్మానుష్ఠానమును జేయగలభారము సాధకులమీద గలదు. లోకకల్యాణప్రదమైన స్వరాజ్యానుభోగముసకలరాజ్యములకునుసకల జాతులకును వ్యక్తులకును సంఘములకును అహింసాధర్మానుష్ఠానమునందే సాధ్యముగా గలదు. అహింసాధర్మసంస్కారముగల భరత

ఖండమునందునయిత మీధర్మము లుప్తమైనది. ఆయుధబలమున కభ్యస్తమైన రాజ్యము నం దీసితి గలుగుట సహజము. బ్రిటిషు ప్రభుత్వాధికారు లనవరత మాయుధములను మెఱపించెడి దేశమునందు ప్రజల హింసా ధర్మానుష్ఠానమును జేయుట దుస్తరము. దుస్తరమైన యహింసాధర్మారాధనమును జేయుటకు నిర్మాణకార్యక్రమ మవసరం బగుచున్నది. రాట్నపు రాగమునం దహింసా యోగాభ్యాసమున కవసరమైన సాధనములు గలవని యనుభవజ్ఞులకు దెలిసియున్నది. గాంధి మహాత్ముడు మౌలానా మహమ్మదాలీగారి ద్వారా ప్రజలకంపిన సందేశమునందును అకాలి జథాకు బంపిన సందేశమునందును చిరకాల పరిచితమైన ధర్మమునే మహాత్ముడు తిరిగి ప్రజలకుపదేశించెను. అధికార హృదయము నందు మార్పుగలుగ లేదని నిత్య వ్యవహారములు విశదము చేయుచున్నవి. మహాత్ముని విమోచనము, శాసనసభల చర్యలు, అకాలీల మీద గుండ్ల ప్రయోగములు, అధికారుల ప్రసంగములును, ప్రభుత్వహృదయమును విస్పష్టము చేయుచున్నవి. ఈ స్థితియందు దేశ విమోచనమునకు సహాయయోగము శరణ్యమో అసహాయయోగము శరణ్యమో మహాత్ముని హృదయమునకు సహజముగను దెలిసియున్నది. ఆ ధర్మమునే పండిత మోతిలాలు నెహ్రూగారికిని లాలా లజపతిరాయిగారికిని మహాత్మునకును జరిగిన సంప్రతింపులందు మహాత్ముడు సమర్థించినటు లూహింపదగియున్నది. మహాత్ముని యభిప్రాయములు స

రాజ్యపక్షనాయకుల కనుకూలములైనను ప్రతికూలములైనను స్వగాజ్యపక్షవ్యవహారములు దారి తెన్నులేకనున్న విధమును శాసనసభా వ్యవహారములు తెలుపుచున్నవి.

* * * *

శాసనసభలు

మధ్యరాష్ట్ర శాసనసభయందు ప్రభుత్వము సంపూర్ణముగను పరాజయము నొందినది. స్వరాజ్యపక్షము నాలుగుబిల్లులను నిరాకరించి ప్రతిష్టంభనమార్గము నవలంబించుచున్నది. స్వరాజ్యపక్షము పదవులను స్వీకరించి ప్రభుత్వరథమును నడుపుటకు దోడ్పడుటకు నిరాకరించినది. కార్యనిర్వాహకవర్గము ప్రభుత్వమును యథాప్రకారము నడుపుచున్నది. గవర్నరు శాసనసభను నుపసంహారమును జేయుదనను వార్తలు వ్యాపించినవి. శాసనసభ నుపసంహారము చేసినను చేయకున్నను ప్రభుత్వరథము కుంటువడినైనను నడువగలదు. వంగరాష్ట్రమునందు రాజకీయ ఖైదీల విడుదలయందును ఇతర విషయములందును ప్రభుత్వము పరాజయము నొందినది. స్వరాజ్యపక్షబలము విశదమైనది. గవర్నరు దేశబంధు దాసుగారితో సంప్రతించిరి. దాసుగారు కొన్ని షరతులతో ప్రభుత్వరథమును నడుపుటకు సాయపడుట కంగీకరించిరి. ప్రభుత్వము దుర్బలయుతమైనను యథాప్రకారము సాగుచున్నది. బొంబయిరాష్ట్ర శాసనసభయందు జరిగిన యభిప్రాయవిభజనమునందు ప్రభుత్వమునకు నాలుగుసారులును సభ్యుల కయిదుసారులును విజయము

గలిగినను ప్రభుత్వము యథాప్రకారము నడుచుచున్నది. శాసనసభాప్రవేశానంతరము దాసుగారు ప్రకటించిన ప్రతిష్టంభనము సాధ్యము గాదని సభావ్యవహారములు విశదము చేయుచున్నవి. ధర్మబద్ధముగాని నిరంకుశాధికారవర్గము సభలప్రమేయము లేకనే ప్రభుత్వమును నడుపగలదని విశదమగుచున్నది. బహిష్కారమె సహకారమె సాధ్యముగాని సహకారాసహకారము సాధ్యము గాదని విశదమయినది. రాష్ట్రీయశాసనసభలయందువలె సామ్రాజ్యశాసనసభయందును వ్యవహారములు యథాప్రకారము నడుచుచున్నవి.

* * * *

సామ్రాజ్యశాసనసభ

సామ్రాజ్య శాసనసభయందు విచిత్రస్థితి యేర్పడినది. స్వరాజ్యపక్షము స్వతంత్రపక్షముతో గలిసినది. పండిత మోతీలాలు నెహ్రూగారు ప్రతిపాదించిన రౌండుటేబిలు కాన్ఫరెన్సు తీర్మాన మధికసంఖ్యాకులచే నామోదింపబడినది. సర్ మాల్కము హెయిలీ ప్రభుత్వపక్షమున నసమ్మతిని దెలిపెను. స్వరాజ్యపక్షమువారిచే నామోదితమైన తీర్మానము నాచరణయందు బెట్టుటకు శక్తి లేదు. సామ్రాజ్యశాసనసభయందు 78మంది సభ్యులు రౌండుటేబిలు కాన్ఫరెన్సు కావలయునని నిర్ణయించిరి. ఈ విజయము స్వరాజ్యపక్షమునకును స్వతంత్రపక్షమునకును గలిగిన సంయోగము మూలమునను సమకూడినది. ఈసంయోగమే స్వరాజ్యపక్షసిద్ధాంతములను శిథిలము చేసినది. స్వరాజ్యపక్షనాయకులు చాటిన సంపూర్ణప్రతిష్టంభనోపాయము పదచ్యుతిని బొందినది. సమయోచితమైన సహకారాసహకారోపాయము ప్రబలుచున్నది. స్వరాజ్యపక్షమువారు రాజప్రతినిధి విందులను నిరాకరించినను శాసనములను ప్రతిఘటించినను నిరంకుశప్రభుత్వ మడ్డులేక సాగుచున్నది. శాసనసభలయందు ప్రవేశించుటవలనను స్వల్పలాభములు లభించుచున్నను కాంగ్రెసు కోరెడి స్వరాజ్యముమాత్రము సన్నిహితమగుటలేదు. స్వరాజ్యపక్షమునకును స్వతంత్రపక్షమునకును నేర్పడిన సంయోగము క్రమముగ శిథిలమగుచున్నది. రాజ్యాంగసంస్కరణముల దౌర్బల్యము విదితమైనను హెయిలీగారును ఆలివియరుగారును వానినే పట్టుకొని స్వర్గము నెక్కవలయునని బోధించుట విపరీతముగనున్నది. అసహజమైన పక్షముల సంయోగమును చెడగొట్టుటకు గారణములును వెడలినవి. ఆ కారణములందు భారతమంత్రి ప్రసంగమును బడ్జెటునిర్ణయములును ప్రముఖములు.

* * * *

భారతమంత్రి

భారతమంత్రి మోర్లిప్రభు వైనను మోంటేగుగా రైనను పీలుప్రభు వైనను సర్ సిడ్నీ ఆలివియ రయినను భారతదేశమునకు సమానఫలమే గలుగుచుండును. విక్రమార్కుని సింహాసనపు కథయే వ్యత్యస్తముగ జరుగుచుండును. విక్రమార్కసింహాసనాధిష్ఠానమాదార్యమునకు సాధన మయినటులు మంత్రి

పదానుష్ఠానము సంకుచితమునకు సాధన మగుచున్నది. తత్త్వజ్ఞుడైన మోర్లీ ప్రభువు మంత్రియైనను ఫేబియనుసంఘసభ్యుడైన సర్ సిడ్నీ ఆలివియరు మంత్రియైనను నిరంకుశబంధనములు హృదయబంధనమును జేయుచున్నవి. ఈ స్థితిని మార్చుటకు మంత్రికి శక్తిలేదని ఆలివియరుగారి ప్రసంగము విశదముచేసినది. శాసనసభాంగీకృతమైన రౌండు టేబిలు కాన్ఫరెన్సు అసంభవమని మంత్రి విస్పష్టము చేసెను. శాస్త్రిగారు రక్షించిన రాయలు కమిషను నయితె మసంభవమైనది. హెయిలీగారు సూచించిన యధికారవిచారణము స్థిరపడినది. ఆలివియరుగారి నిర్ణయము శాసనసభ్యులకు రోషావేశమును గలుగజేసినది. కాని చేయునదేమియు లేకపోయినను ఆశాపాశము మాత్రము విడువ లేదు. బెజంటమ్మగారి హోమురూలు కన్వెన్షను యెండమావులను జూచి భ్రమించుచున్నది. మితవాదులు బెజంటమ్మగారి భ్రమయందు మునుగుటయును సహజముగ నున్నది. స్వరాజ్యపక్షమువారి యావేశము బడ్జెట్టు నిర్ణయములందు గనుపట్టునని ప్రబలమైన వదంతి గలదు. నిరీక్షణ భేదము గల స్వరాజ్యపక్షమునకును స్వతంత్ర పక్షమునకును బడ్జెట్టు నిర్ణయములందు సంయోగ మెంతసాధ్యమో కాలము తెలుప గలదు. బడ్జెటునిర్ణయములందు సర్ బేసిలు బ్లాకెటు ప్రయోగించిన సమ్మోహనాస్త్రము సభ్యులయందు సంభ్రమమును గలుగజేయుచున్నది.

* * * *

బడ్జెటు అంచనాలు

ఆర్థికమంత్రికి బడ్జెటు అంచనాలను సరిపెట్టుట ఇంద్రజాలముగ నుండును. నిరుడు ఉప్పుపన్ను లేక సరిపోని యాదాయవ్యయము లీయేడు ఉప్పుపన్ను తగ్గినను సరిపోవుచున్నవి. బ్లాకెటుగారు ఉప్పుపన్నును2-8-0నుండి 2-0-0కుతగ్గించుట కంగీకరించెను. బ్లాకెటుగారు నిర్ణయించినపన్ను నిలిచియున్న రాష్ట్రముల మొత్తమునుండి తగ్గింపబడునని అభయహస్తమొసంగి యున్నారు. చెన్నరాష్ట్ర మొసంగెడి మొత్తమునుండియును 80లక్షలు తగ్గుటకు గల యవకాశ మెవరికి సంభ్రమమును గలుగ జేయదు? ఈ యుప్పుపన్ను రాష్ట్రముల ప్రతినిధులందు భేదాభిప్రాయమును గలుగజేయగల విధమును సర్ చార్లెసు టాడుహంటరుగారి దీర్ఘప్రసంగము విశదము చేసినది. చెన్నరాష్ట్ర యాదాయవ్యయములందు విశేషము లేదు. ఆదాయవ్యయములను సరిపెట్టుటకు జేసిన ప్రయత్నములనే కోశాంగమంత్రి విశదము చేసెను. గతసంవత్సరనికరాదాయము౧౬౫౯ లక్షలు. వ్యయము ౧౬౪౦ లక్షలు. రాగలసంవత్సరము ఆదాయము ౧౬౭౫ లక్షలు, వ్యయము ౧౬౬౦ లక్షలుఅని మదింపు వేయబడినది. అన్ని శాఖలును పోషణము లేక కృశించిన విధమును బడ్జెటుపరిశోధనము విశదము చేయుచున్నది. కాని మందుమాత్రము ఉప్పుపన్నును గాపాడుటయందు గనుపడదు. దుర్భరమైన సామ్రాజ్యప్రభుత్వవ్యయమునందే దేశప్రాణమును కృశ జేయుచున్న జాడ్యము గలదు. గత సంవత్సరమునందు 129.52 కోట్ల

యాదాయము 192.90 కోట్ల వ్యయము. రాగలసంవత్సరమునందు 106.93 కోట్ల యాదాయము, 104.57 వ్యయము సామ్రాజ్యాదాయవ్యయములుగ మదింపు వేయబడినది. గత సంవత్సరము సైన్య వ్యయమునకు 65 కోట్లు మదింపు వేయబడినను 62 కోట్లు మాత్రమె వ్యయమైనది. రాగల సంవత్సరమునకు 60 కోట్ల సైనిక వ్యయము మదింపు వేయబడినది. బ్లాకెటు గారి ఇంద్రజాలమంతయును సైన్యవ్యయము లెక్కలయందు గనుపడుచున్నది. రాగల సంవత్సరపు 107 కోట్ల యాదాయమునుండియును 63 కోట్ల సైన్యవ్యయమునకు వినియోగపడనున్నవి. ఈ యంకెలు చెప్పక చెప్పుచున్న విషయముమీదను వ్యాఖ్యానమనవసరము. పాశ్చాత్యసభ్యత్వము ప్రపంచమునకు ప్రసాదించిన నవసరములం దాసుర సంపద్భాగ్యము ప్రధానముగ నున్నది. ఈ యాసురప్రసాదము సుందోపసుందవరముగ నాత్మవినాశనమునకు దోడ్పడుచున్న విధమును యూరపురాజ్యములచరిత్రము తెలియజేయుచున్నను ఆ రాజ్యములందు జ్ఞానోదయము గలుగలేదు. పాశ్చాత్యరాజ్యాధిపత్యముక్రిందను క్రుంగుచున్న భరతఖండమునకును నీదుర్దశ గలిగినది. భారతప్రభుత్వమున కగుచున్న యపారమైనసైన్యవ్యయమును నాసురబలారాధనఫలమునె విశదము చేయుచున్నది. భారతప్రభుత్వము నిరీక్షణమును మార్చునంతవరకును ఉప్పుపన్నును తగ్గించినను ఇతరపన్నులను తగ్గించినను దేశమునకు శాంతిసుఖములు గలుగజాలవు. గాంధిమహాత్ముఁడీదృష్టి మారుటకె అసహయోద్యమయోగమును అహింసాతత్త్వమును బోధించెను. రెండేండ్ల కారాగృహవాసానంతరమైనను ప్రభుత్వ నిరీక్షణము మారలేదని గాంధిమహాత్ముఁడు కనుగొనెను. జెయిటో ప్రాంతమునందు సంభవించిన అకాలీ మరణములు జలియన్వాలాబాగుహత్యలను సంస్మరింప జేయుచున్నవి. జలియన్వాలా బాగు హత్యలకువలె జెయిటో హత్యలకును ప్రతీకారము లేదు. ఈదుర్దశయందు సహకార మసంభవమని తెలియుచున్నను ప్రాత మార్గమునునె యవలంబించుట దేశమోక్షణమునకు ప్రయోజనకరముగాదు. అలివియరు రెడింగు హెయిలి బ్లాకెటుగారు లీపాటను పాడుటయందు విచిత్రము లేదు. దుఃఖానుభవము గల భారతనాయకు లీమార్గము నవలంబించుట విచిత్రముగనున్నది. ఇపుడైనను నాయకులు ప్రజలు గాంధిమహాత్ముని యాదేశముల నారాధించి దుఃఖనాశనమునకు సాధనమైన స్వరాజ్యవిజయమును బడయుటకు బ్రయత్నించుదురుగాక!

గయ్యాళి యిల్లాలు

కో. నరసింహాచారిగారు

శ్లో. అనేక కలశభాండాని భిన్నాని మమ మస్తకే,
అహో! గుణవతీ భార్యా భాండమాలం న యాచతే.

:—

బుంగంటె బుంగకాదురా, బాపడా! బుంగ కరీ దివ్వరా॥
బుంగ కరీ దిచ్చి పోతుంటె నిన్నెక్కి-, అంగైన సాగనివ్వరా! బాపడా!
బుంగ కరీ దివ్వరా॥ బుంగంటె॥

రంగులమారి బుంగ, రాయివంటి గట్టి బుంగ
శృంగారమైన బుంగ, చేతి కింపైన బుంగ॥ బుంగంటె॥

బుంగ బజాన బెట్టి పుక్కిట తమ్మ బెట్టి
కింగుకింగు మని పోతె ఖంగుఖంగు మనునట్టి॥ బుంగంటె॥